

ДПТНЗ «Одеський професійний ліцей морського транспорту»

Методична розробка уроку

**Михайло Михайлович КОЦЮБИНСЬКИЙ –
великий сонцепоклонник.
(Урок-дослідження з використанням
мультимедійних технологій)**

Виконавець:

викладач української мови та літератури,
викладач вищої категорії

Плютенко Людмила Василівна

Розглянуто на засіданні методичної комісії гуманітарного циклу
та рекомендовано до використання на уроках
української літератури

Протокол № від

Голова методичної комісії
Плютенко Л.В.

м. Одеса – 2009 р.

Тема:

Михайло Михайлович КОЦЮБИНСЬКИЙ – великий сонцепоклонник.

**(Урок-дослідження з використанням
мультимедійних технологій)**

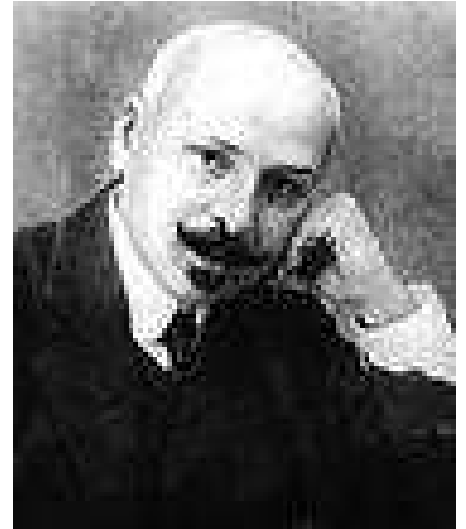

Мета:

Вивчити біографічні відомості М.Коцюбинського; усвідомити їх вплив на творчість митця; розкрити суть його світогляду, літературно-естетичних поглядів; звернути увагу на громадську діяльність прозаїка.

Розвивати дослідницькі й аналітичні здібності учнів; вміння виділяти головне, конспектувати почуте й прочитане.

Виховувати повагу до українського письменника-класика та почуття гордості за українське письменство, за рідну мову й літературу.

Обладнання:

- o Портрет М.М.Коцюбинського.
- o Виставка творів письменника.
- o Виставка кращих учнівських рефератів про життя і творчість М.Коцюбинського.
- o Комп'ютер.
- o Мультимедійний діапроектор.

Тип уроку: урок-дослідження з використанням мультимедіа; вивчення біографії письменника.

Форми роботи: повідомлення учнів, конспектування почутого; демонстрація слайд-проекту; гра «так-ні».

Література:

- ❖ Кузнєцов Ю., Орлик П. Слідами феї Моргани: Вивчення творчості М.М. Коцюбинського в школі. – К., 1990.
- ❖ Агеєва В. Українська імпресіоністична проза. М.Коцюбинський, Г.Косинка, А.Головка. – К., 1994.
- ❖ Федоренко Є. Пошуки М.Коцюбинського – стиліста // Українське слово. Кн.. 1. – К., 1994.
- ❖ Черненко О. Михайло Коцюбинський – імпресіоніст. – Мюнхен, 1977

Епіграф:

Коцюбинський – митець, який умів увіходити у мистецтво, як у життя, і відчувати життя, як мистецтво.

Михайлина Коцюбинська

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент.

На заняття учні підготували чимало доповідей, з яких по-новому постане велична постать Михайла Коцюбинського.

Запам'ятати такий обсяг інформації одразу досить складно, її потрібно коротко занотувати. «Хто записує, той читає двічі», - говорить прислів'я, що дійшло до нас із Стародавнього Риму. Науково доведено, що, записуючи думку, людина засвоює її значно краще, ніж у процесі читання.

Для фіксації матеріалу на цьому уроці ми будемо використовувати демонстрацію слайд-шоу «Літературний портрет письменника».

II. Повідомлення теми уроку.

Вступне слово вчителя

- Є письменники, чиї твори хвилюють і вражають не одне покоління людей. Чи то стиль автора такий своєрідний, чи то проблематика творів актуальна, чи то наповнюється силою творчість через особливості життєвих колізій письменника. Саме до таких митців належить український прозаїк Михайло Михайлович Коцюбинський. Читачів завжди приваблювали образи його героїв: закоханої і сміливої Соломії, доброзичливого й відповідального Василька, безстрашних Івана й Марічки.

- Які твори М.Коцюбинського ви вивчали в середній школі?
- Про який час розповів автор у повісті «Дорогою ціною»? Чому він дав повісті саме таку назву?
- Чи хотіли б ви продовжити вивчення творчості М.Коцюбинського? Чому?

III. Мотивація навчальної діяльності

Завдання нашого уроку:

- опрацювати біографічні відомості Коцюбинського;
- визначити його роль у суспільному житті;
- окреслити значення творчості автора;
- охарактеризувати еволюцію світогляду письменника.

IV. Вивчення нового матеріалу

Слово вчителя.

Протягом вивчення всієї теми ми будемо вести «Подорожні записи», тому що вивчення творчості М.Коцюбинського, справжнього літературного віртуоза, - це подорож у своєрідну літературну країну, де цінується рідне слово, вільна думка й глибокий розум.

Повідомлення учнів

Повідомлення 1. Дитинство. Навчання.

Народився 17 вересня 1864 року у Вінниці в сім'ї дрібного урядовця. Учився у початковій школі у Барі, а потім у Шаргородському духовному училищі. Багато займається самоосвітою: читає українську, російську і зарубіжну класичну літературу, вивчає історію, політекономію і психологію, цікавиться природничими

науками, знайомиться з філософією. Велике враження справили на нього твори Марка Вовчка, Т. Шевченка, П. Мирного.

У Вінниці у гуртку революційно налаштованої молоді М. Коцюбинський таємно читає і обговорює книги М. Чернишевського, М. Добролюбова, М. Некрасова, М. Салтикова-Щедріна, заборонені твори Т.Шевченка.

У 1882 р. поліція занесла його ім'я до „неблагонадійних” та встановила за ним постійний нагляд.

**Михайло Михайлович
Коцюбинський**

Народився 17
вересня 1864 р.,
м. Вінниця

Помер 12 квітня
1913 р.,
м. Чернігів

НАВЧАННЯ:

- ✓Початкова школа у м. Бар
- ✓Шаргородське духовне училище
- ✓Самоосвіта
- ✓У 17 років потрапив до списку **„неблагонадійних”**. Протягом всього життя був під наглядом поліції

Повідомлення 2. Проби пера. Вчителювання.

Перше його оповідання – „Андрій Соловейко, або Вченіє світ, а невченіє тьма” – датується 1884 роком. Це був час, коли родина Коцюбинських опинилася в скрутному становищі: батько втратив посаду і незабаром помер, після тривалої хвороби осліпла мати, і турботи про утримання великої сім'ї лягли на плечі Михайла, старшого з дітей.

Темою перших оповідань М.Коцюбинського було злиденне життя малоземельного селянства і важка доля бідняцьких дітей: „21-го грудня, на Введеніє” (1885), „Дядько і тітка” (1886).

У 90-х роках молодий письменник дає ряд публіцистичних нарисів – „Шевченкова могила” (1891), „Вироби селянок з поділля на виставці в Чикаго” (1892). Твори з життя дітей сільської та міської бідноти – „Харитя”, „Ялинка”, „Маленький грішник”.

Ранні твори М. Коцюбинського пройняті ідеєю боротьби проти соціальної несправедливості: „Ціпов`яз”, „Хо”, „П`ятизлотник”.

Протягом десяти років (1882-1892) М. Коцюбинський потай од жандармів займався педагогічною діяльністю. У 1891 р. він екстерном склав іспит на звання народного учителя. Проте жодної надії одержати місце в школі у „неблагонадійного” не було. Тож і довелося виїхати в село Лопатинці на Вінниччині займатися приватним вчителюванням, де заприятелював з селянською молоддю. Про це він пізніше напише у повісті „Fata morgana”.

У 1990 р. подорожує до Львову, де знайомиться з І.Франком, дружбу з яким дуже високо цінує.

У Вінниці
(1882-1892)
заробляв
вчителюванням
— давав
приватні уроки

Перше оповідання —
“Андрій Соловейко, або Вченіє світ,
а невченіє тьма”

У 1890р вперше
пише вірш
“Хатка”.
Перекладає
Достоевського,
Міцкевича

М. Коцюбинський, 1890рік

Повідомлення 3. Робота у філоксерній комісії. Публіцистика.

Протягом 1892-1895 рр. письменник працював у Молдавії в комісії по боротьбі з філоксерою. Вивчав життя бессарабських молдаван. Написав твори „Для загального добра”, „На крилах пісні”. Згодом переїхав на роботу в кримську філоксерну комісію. Знайомився з життям кримських татар. Одружився з Вірою Дейшею. Написав оповідання „Пе коптьор”.

У 1898 р. переїхав до Чернігова. Одержав посаду діловода в Чернігівській земській управі. Написав оповідання „Відьма”.

**1892-1895 рр – робота у
Молдавії та Криму в комісії по
боротьбі з філоксерою**

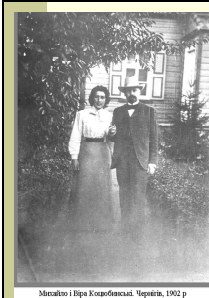
Про життя бессарабських
молдаван і кримських
татар написав твори:

“Ціпов`яз”

“Для загального добра”

“Пе коптьор”

“В путях шайтана”

**Дружина –
Віра Устимівна Дейша.**

Дружина
допомагала
Коцюбинському
реалізувати
бажання мати
сімейне
вогнище

Повідомлення 4. Чернігів у житті письменника. „Просвіта”.

У 1899р. у Львові вийшла перша збірка письменника „В путях шайтана”. У 1900 р. він перейшов на посаду статистика в Чернігівському земстві. Зблизився із соціал-демократами. Вийшла збірка оповідань „По-людському”.

У 1901 р. письменник написав оповідання „Лялечка”, а 1902р. став членом Чернігівської архівної комісії, написав новели „На камені”. „Цвіт яблуні”.

Револуція 1905-1907рр. була для Коцюбинського великою школою політичного виховання. У 1906р. написав соціально-психологічні новели „Сміх” та „Він іде”.

Під час лікування на о.Капрі у 1909р. Коцюбинський познайомився і здружився з М.Горьким, написав новелу „Дебют”.

У період посиленої реакції письменник використовував легальне товариство „Просвіта” в Чернігові для пропаганди революційних ідей. Як голова товариства (1906-1908), організовував лекції, літературно-мистецькі вечори і концерти для

громадськості, аж поки. За наказом губернатора, його разом з дружиною не виключили з членів товариства.

Уже визнаний і широко відомий письменник, чиї твори виходили в перекладах російською, польською, чеською, німецькою, шведською та ін. Мовами М.Коцюбинський постійно терпів матеріальні нестатки і змушений був віддавати силу і здоров'я службі задля шматка хліба.

Повідомлення 5. Останні роки життя.

В останні роки життя М.Коцюбинського зігрівала велика дружба з Максимом Горьким. Він познайомився з ним в Італії, куди тричі приїжджав на лікування. Коцюбинський із захопленням говорив про Італію, яка дала людству Данте і Петрарку, Мікеланджело і Леонардо да Вінчі.

Повертаючись влітку 1910р. з Італії, Коцюбинський заїхав у карпатське село Криворівню, зупинився в ньому на 2 тижні, вивчаючи побут, звичаї, мову, фольклор гуцулів. Цей край видався йому якимсь казковим куточком. Задумавши написати твір про карпатських горян, Коцюбинський уважно вивчає 5 томів фольклорно-етнографічного дослідження В.Шухевича. Влітку 1911р. він вдруге відвідує Гуцульщину, піднімається в гори до пастухів, вивчає життя селян. Ці спостереження і враження було покладено в основу повісті „Тіні забутих предків” (1911).

Повернувся з Карпат зовсім немічним. Кілька місяців лікується в університетській клініці проф. Василя Образцова в Києві, та медицина була безсилою. Не стало письменника 25 квітня 1913р. Поховано його в Чернігові на Болдиній горі, в гаю Троїцького монастиря, улюбленому місці відпочинку за життя.

Письменник пішов з життя на 49-му році життя, у пору розквіту таланту, сповнений творчих планів і задумів.

Похорон М.Коцюбинського був багатолюдним. Але грубе втручання поліції перешкодило громадськості заявити на повний голос про свою любов до Сонцепоклонника. Власті заборонили нести вінки, їх було складено на колісниці, а червоні стрічки підгорнуто, заховано. Заборонили також виголошувати промови, співати пісень.

Під час лікування на о. Капрі познайомився з Максимом

Горьким

о. Капрі

Максим Горький

Повертаючись з Капрі, заїхав у карпатське село **Криворівню**. На основі вражень життя гуцулів написав повість "Тіні забутих предків"

Повідомлення 6. Основні твори

„Харитя”, „Ялинка”, „Маленький грішник”, «Коні не винні», „Intermezzo”, „Цвіт яблуні”, „Persona grata”, «Fata morgana», „Дорогою ціною», „Сон», „Дебют», „Тіні забутих предків”.

Твори М.Коцюбинського для дітей

- * „Харитя”
- * „Ялинка”
- * „Маленький грішник”

Окремі видання творів М.Коцюбинського

Повідомлення 7. Роль і місце творчості М.Коцюбинського в українській літературі.

План відповіді:

1. М.Коцюбинський у перекладах на інші мови.
2. Твори М.Коцюбинського для дітей.
3. Творчість М.Коцюбинського і вітчизняний кінематограф.

4. Увага до творчої молоді (П.Тичина, В.Блакитний та інші).
5. Вплив на творчість О.Гончара, М.Стельмаха, О.Довженка, Ю.Яновського.
6. М.Коцюбинський і музика (опера «Багряні зірниці» Сергія Данова; лібрето на основі повісті «Фата моргана» М.Рильського, О.Галабутської); оперний етюд «Втікачі» Михайла Вериківського (на основі повісті «Дорогою ціною»); балет «Тіні забутих предків» Віталія Корейка (лібрето Н.Скорульського, Ф.Коцюбинського); симфонічний «Гуцульський триптих» Михайла Скорика (дует-симфонія для віолончелі та органа В.Губи).
7. М.Коцюбинський і живопис (художники-ілюстратори Ф.Кричевський, Л.Прийма, О.Кульчицька, Г.Якутович, М.Маринюк; художники-портретисти В.Пойда, М.Жук).

Основні твори

- “Intermezzo”
- “Persona grata”
- “Fata morgana”
- “Дорогою ціною”
- “Тіні забутих предків”
- “Цвіт яблуні”

25 квітня 1913р – смерть письменника

Похований у Чернігові на Болдиній горі в гаю Троїцького монастиря

Повідомлення 8. Чернігівський літературно-меморіальний музей Михайла Коцюбинського.

Цей музей справедливо посідає чільне місце серед літературних музеїв Чернігівщини. Створений у серпні 1934 року, музей став сьогодні осередком науково-пропагандистської роботи з вивчення не лише багатющої спадщини класика української літератури, а й усього літературного процесу на Придесенні.

Музей знаходиться на колишній вулиці Сіверянській, що нині носить ім'я М.Коцюбинського, і складається з двох частин – меморіальної і літературної.

Меморіальний будинок стоїть на садибі, придбаній М.Коцюбинським 1898 року; її збережено в такому ж вигляді, який вона мала за життя письменника. Розташована на рівнинному підвищенні серед переярків на ділянці близько півгектара, садиба тепер стала своєрідною Меккою для сотень тисяч шанувальників літератури. Майже повністю зберігся сад, чимало дерев і кущів в якому посаджені руками Михайла Михайловича та його дружини Віри Устимівни.

У саду серед квітів, старих ялин, кленів і стоїть одноповерховий дерев'яний будиночок.

Літературна експозиція музею розміщується у триповерховому будинку, що виріс на південно-західній ділянці садиби.

В розділі “Вшанування пам'яті М.Коцюбинського” встановлено великий скульптурний портрет письменника роботи М.Новосельського, вміщено матеріал про святкування сторічного ювілею в 1964 році в СРСР та за кордоном, портрети, виконані народними художниками, численні подарунки.

Нині музей очолює правнук письменника Ігор Юлійович Коцюбинський. В літературній експозиції з'явилися імена, які були забуті або заборонені,

простежується той літературний запал, який віддавали українські письменники на вівтар процвітання рідної літератури.

Літературно-меморіальний музей М.Коцюбинського в Вінниці

Ім'я М.Коцюбинського сьогодні

Вінницький державний
педагогічний університет
ім. М.Коцюбинського

Внучка
М.Коцюбинського

Повідомлення 9. Коцюбинський і Одеса

1892р – перший приїзд до Одеси. Зустрічі з прогресивними людьми Д. Заболотним, бібліографом М. Комаровим.

1893р – твори М.Коцюбинського друкуються в альманахах та збірниках, що виходять в Одесі.

1896 р в березні і листопаді М.Коцюбинський знову в Одесі. Зустріч з Комаровим, Смоленським – лідером «Громади».

1903. 1 травня. Приїзд з приводу випуску альманаху «З потоку життя» і «Дубове листя». Знайомство з І.Липою, І.Луценко, з сім'єю О.Олеся.

19.05. 1910р. Коцюбинський їде з Києва до Одеси. Потім його шлях лежить до Константинополя, а звідти в Італію, на о.Капрі. Зустріч з М.Горьким.

1911р. останній приїзд до Одеси.

Сини Коцюбинського теж зв'язані з Одесою.

Юрій закінчив Одеське військово училище, Роман був відповідальним секретарем газети «Чорноморська комуна» в 1929р.

На Одеській кіностудії були поставлені 3 кінофільми за творами М.Коцюбинського «Навздогін за долею» (1927), «Коні не винні» і «Пе-коптьор» (1956).

V. Застосування вивченого

В ч и т е л ь : Засвоєння вивченого сьогодні матеріалу ми перевіримо у формі гри «Так – ні».

Гра «Так – ні»

1. М Коцюбинський народився у сім'ї багатого землевласника. **(Ні).**
2. Письменник навчався у Шаргородському духовному училищі. **(Так).**
3. Вперше друком з'явився вірш «Наша хатка» у журналі «Дзвінок» навесні 1892 року. **(Ні).**
4. Педагогічною діяльністю Михайло Михайлович займався протягом 5 років. **(Ні).**
5. Про проблеми бесарабів автор розповів у оповіданні «Для загального добра». **(Так).**
6. До Чернігова письменник переїхав 1897 року. **(Так).**

7. Коцюбинський брав участь у святі з нагоди відкриття пам'ятника І.Котляревському. *(Так)*.
8. Письменник був головою товариства «Просвіта». *(Так)*.
9. Його твори ніколи не друкувалися на сторінках російських журналів. *(Ні)*.
10. На острові Капрі Коцюбинський познайомився з І.Франком. *(Ні)*.
11. По дорозі з Італії додому заїжджає у карпатське село Кривошанка. *(Ні)*.
12. Коцюбинський похований на Болдиній горі в Чернігові. *(Так)*.

VI. Підбиття підсумків уроку.

Давайте перевіримо, чи виконали ми поставлені на початку уроку цілі.

- Які основні етапи життя письменника можна виділити?
- Якою громадською роботою він займався?
- Які твори написав про сільську бідноту?
- У якому творі розповів про життя гуцулів?
- У чому полягає значення творчості письменника?

VII. Оцінювання повідомлень і відповідей.